

Tuinsalomonszegel met bladwesp (Foto: Machteld Klees)

Salomonszegel

Tekst: Jan Jaap Boehlé

Salomonszegel is een sierlijke, ingetogen plant die met zijn opgaande stengels, blauwgroene bladeren en, als kers op de taart, talrijke hangende witte bloemen in mei de beschaduwde plekken in de tuin kan opfleuren. Later in het jaar worden de bloemen gevolgd door blauwzwarte bessen en een oranjegele herfstkleur.

Wortelstok

De plant breidt zich langzaam uit met ondergrondse wortelstokken die meestal zo'n 15cm diep zitten. De wetenschappelijke naam *Polygonatum* verwijst naar de wortelstok die behoorlijk dik kan worden. *Poly* betekent veel, *gonu* betekent knie of knobbel. De wortelstokken kunnen dus verdikt zijn als een knie. Ieder jaar ontstaat aan de voorzijde een nieuw stuk, waaruit in het daaropvolgende voorjaar een nieuwe bovengrondse stengel ontspruit. Op de wortelstokdelen van de voorgaande jaren hebben de stengels een litteken achtergelaten. Deze hebben

de vorm van de voet van de stengel. Daarin zie je heel mooi de kleine stippeltjes waar de vaatbundels gezeten hebben. In dit litteken zag men vroeger het zegel van Koning Salomo. Volgens niet bevestigde verhalen gebruikte Koning Salomo deze plant om rotsen te laten splijten, ook werd een papje van de wortelstok als ontstekingsremmer gebuikt. Je zou er zelfs sproeten mee kunnen behandelen. De Friese naam voor Salomonszegel is segelplant. In Drenthe werd de plant wel 'mot met biggen' genoemd. De rijtjes bloemen doen inderdaad wel wat denken aan een hele trits zogende biggetjes.

Soorten

In Nederland komen drie soorten voor: kranssalomonszegel (*Polygonatum verticillatum*), welriekende of duinsalomonszegel (*P. odoratum*) en de gewone salomonszegel (*P. multiflorum*). De veel toegepaste tuinsalomonszegel is een kruising tussen gewone en welriekende salomonszegel.

Kranssalomonszegel doet zijn naam eer aan. De lijnvormige bladeren staan in kransen rondom een recht opgaande stengel. Ook de bloemen staan rond de stengel en zijn kleiner dan bij de andere salomonszegels. Bij de andere salomonszegels zijn de rijpe bessen zwartblauw, maar bij kranssalomonszegel rood. In het uiterste puntje van Zuid Limburg is de plant zeer zeldzaam maar in Wallonië is de plant vaker te vinden, net als in diverse Europese berggebieden. Het is een plant van vochtige, zure, vrij voedselarme leemgrond, op schaduwrijke plekken in open bossen.

Welriekende salomonszegel groeit vooral in de kalkrijke duinen ten zuiden van Bergen. Daar groeit hij op vrij droge, zonnige, soms zelfs zandige maar ook tussen struikge-

De knokige wortelstok, bij de pijltjes zit het 'zegel' (Foto: Jan Jaap Boehlé)

was of in open bossen. Op sommige plaatsen in de duinen is hij vrij algemeen. In België komt de plant verspreid door het hele land voor. Welriekende salomonszegel wordt zo'n 45cm hoog, terwijl gewone salomonszegel wel 75cm wordt. De stengels zijn kantig terwijl die van gewone salomonszegel rond zijn. Een ander opvallend kenmerk zijn de bloemen. De welriekende salomonszegel heeft hooguit 2 bloemen en de gewone heeft 2 tot 5 bloemen in de bladoksels. Ook de bloemvorm verschilt. Bij de de welriekende zijn ze meer buisvormig, bij de gewone zijn de bloemen halverwege wat ingesnoerd. Beide soorten hebben een opgaande, licht gebogen stengel. Hierdoor hangen de bloemen netjes naar een kant.

De gewone salomonszegel is de meest algemene soort en kun je vinden op alle hogere gronden en in de duinen. Ze heeft een voorkeur voor vochthoudende, humeuze zandgrond in bossen maar komt ook langs beken voor.

Toepassing in de tuin

De welriekende en gewone salomonszegel zijn beiden goed toepasbaar in tuinen. Zelf beschouw ik de welriekende salomonszegel meer als liefhebbersplant. Misschien komt dat doordat ze wat meer aan dynamiek gewend is. Maar langs hagen en bosschages doet de plant het goed, met wat hulp. De gewone salomonszegel daarentegen is makkelijk en dankbaar. Als de grond niet al te arm en droog is en liefst met wat humus, dan vindt ze haar plaats wel in de bostuin. Als er voldoende vocht is kan ze tot aardig laat in het seizoen mooi blijven staan. Bij droogte heeft zij wel de neiging om in de nazomer al af te sterven. Er zijn plaatsen waar ze opgegeten worden door slakken maar deze ervaring heb ik zelf (nog) niet. Beide soorten laten zich goed uitzaaien. Ook kun je de plant vermeerderen door de wortelstokken op te graven en in stukken te

(Foto: Machteld Klees)

Jonge stengels van tuinsalomonszegel

Salomonszegelbladwesp

Larven van de salomonszegelbladwesp

breken. Hoewel het woord wortelstokken wat onheilspellend klinkt, is het geen woekeraar, al kan de plant zich op den duur wel aardig uitbreiden.

Tuinsalomonszegel

De gewone en welriekende salomonszegel kunnen samen een bastaard vormen, de tuinsalomonszegel (*Polygonatum x hybridum*). Deze kruising levert een hybride op die flink forser is dan z'n ouders, en wordt wel tot 1 meter hoog. De stengel is zwak kantig. Ook de bloemen zijn groter en hangen in trossen van 2 tot 4 stuks bijeen. Zoals meestal bij hybriden zijn de nakomelingen steriel. Vanwege het ontbreken van kiemkrachtige zaden worden ze vermeerderd via de wortelstokken.

De in tuincentra verkochte salomonszegels zijn meestal ook hybriden. Tuinsalomonszegel wordt wel tot de stinsenplanten gerekend. In Domies Toen staat hij ook massaal. Het is een forse, sterke plant, vergeleken bij zijn ouders. Wat mij verbaast is dat hij goed tegen droogte kan en toch nog mooi blijft. Onder een eik bij een muur is niet de plaats waar ik hem zelf geplaatst zou hebben maar hij doet het er fantastisch.

Salomonszegelbladwesp

De fraaie, hangende buisvormige bloemen worden bestoven door insecten met een lange tong zoals hommels. Het zijn gezonde sterke planten maar ze worden toch wel aangevreten. Hiervoor is een klein,

zwart bladwespje, de salomonszegelbladwesp (*Phymatocera aterrima*) verantwoordelijk. Het is een bladwespje dat laat in het voorjaar vliegt. De larven lijken op kleine blauwgrijze rupsjes maar als je de pootjes telt weet je dat dit geen vlin derrups is. Een vlin derrups heeft drie paar poten, dan even niets en meestal een paar buikpoten, gevolgd door naschui vers achterop het lijf. De larven van bladwespen hebben een hele rij pootjes, zonder 'lege' plekken. Ze zijn altijd met een groepje bij elkaar en eten aan de bladeren. Waar ze geweest zijn blijven vaak de alleen de nerven over. Gelukkig beginnen ze meestal pas na de bloei met eten. Mijn ervaring is dat ze niet elk jaar terugkomen. Er zit vaak een of twee jaar tussen voordat je ze weer ziet, tenminste dat is mijn ervaring. In de tussentijd krijgt de plant kans om zich te herstellen.

Jan Jaap Boehlé is beheerder van botanische tuin Domies Toen in Pieterburen.

De, giftige, bessen
(Foto: Machteld Klees)